

**AKADÉMIA POLICAJNÉHO ZBORU
V BRATISLAVE**
Katedra trestného práva

Veronika Marková, Natália Paulíčková (eds.)

**AKTUÁLNE OTÁZKY
TRESTNÉHO PRÁVA
V TEÓRII A PRAXI**
12. ročník

**Zborník príspevkov z 12. ročníka interdisciplinárnej celoštátnej
vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou**

konanej

dňa 12. marca 2024

Bratislava 2024

Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi – 12. ročník

Interdisciplinárna celoštátna vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou

12. marec 2024

Katedra trestného práva Akadémie Policajného zboru v Bratislave

Konferencia bola organizovaná ako plánovaná úloha katedry v roku 2024 v súlade s celoročným plánom Akadémie PZ v Bratislave.

Vedecký výbor konferencie:

prof. JUDr. Tomáš STRÉMY, PhD.

pplk. doc. JUDr. Veronika MARKOVÁ, PhD.

doc. JUDr. Miroslava VRÁBLOVÁ, PhD.

Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Organizačný výbor:

mjr. JUDr. Daniela Benedeková, PhD.

npor. Mgr. Sebastián Janko, PhD.

JUDr. Vladimír Baláž

JUDr. Tomáš Benčík

JUDr. Andrej Lipták

Mgr. Marek Matulík

Mgr. Natália Paulíčková

JUDr. Ing. Ľubomír Slovák

Miriám Švircová

Recenzenti:

prof. JUDr. Peter Polák, PhD.

doc. JUDr. Eva Szabová, PhD.

Zborník zostavili

© pplk. doc. JUDr. Veronika Marková, PhD. Mgr. Natália Paulíčková, Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Autor tohto zborníka nezodpovedá za jazykovú a obsahovú stránku príspevkov a prípadné práva tretích osôb.

Rukopis neprešiel jazykovou úpravou.

Vzor citácie:

MARKOVÁ, V., PAULÍČKOVÁ, N., eds. *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi. Zborník príspevkov z 12. roč. interdisciplinárnej celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave. 2024. ISBN 978-80-8293-020-0. Dostupné na internete: <https://www.akademiapz.sk/akademia/katedry/katedra-trestneho-prava/vedecko-vyskumna-cinnost>

Vzor citácie príspevku:

ADAMKOVIČ, M. Šírenie poplašnej správy a aplikačné problémy v kontexte súčasného smerovania spoločnosti In. MARKOVÁ, V., PAULÍČKOVÁ, N., eds. *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi. Zborník príspevkov z 12. roč. interdisciplinárnej celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave. 2024, s. 24 – 30. ISBN 978-80-8293-020-0. Dostupné na internete: <https://www.akademiapz.sk/akademia/katedry/katedra-trestneho-prava/vedecko-vyskumna-cinnost>

ISBN 978-80-8293-020-0

EAN 9788082930200

OBSAH

Úvodný príhovor	7
MARKOVÁ, Veronika	
STRUČNÝ EXKURZ K AKTUÁLNYM OTÁZKAM TRESTNÉHO PRÁVA V KONTEXTE ZMIEN Z ROKU 2023	9
TRESTNÉ PRÁVO HMOTNÉ	
ADAMKOVIČ, Marek	
ŠÍRENIE POPLAŠNEJ SPRÁVY A APLIKAČNÉ PROBLÉMY V KONTEXTE SÚČASNÉHO SMEROVANIA SPOLOČNOSTI	24
BENEDEKOVÁ, Daniela	
POPIERANIE A SCHVAĽOVANIE HOLOKAUSTU	31
BRIATKOVÁ, Marika	
MOŽNÁ TRESTNÁ ZODPOVEDNOSŤ DEDIČOV V DEDIČSKOM KONANÍ VO VZŤAHU K MAJETKOVEJ TRESTNEJ ČINNOSTI.....	38
KIKO, Maximilián	
MATERIÁLNY KOREKTÍV PRI VYBRANÝCH MAJETKOVÝCH TRESTNÝCH ČINOCH	43
KLÚČIKOVÁ, Barbora - VILHANOVÁ, Michaela	
OBCHODOVANIE S ĽUĎMI	52
KORNHAUSER, Juraj	
PREVENIA TRESTNEJ ZODPOVEDNOSTI PRI DAŇOVÝCH TRESTNÝCH ČINOCH ..	59
LIPTÁK, Andrej	
VZŤAH VIRTUÁLNYCH MIEN K SKUTKOVÝM PODSTATÁM VYBRANÝCH TRESTNÝCH ČINOV.....	67
MEDELSKÝ, Jozef	
TRESTNÁ ZODPOVEDNOSŤ PRÁVNICKÝCH OSÔB, ÚSKALIA A VÍZIE	83
PAČMAG, Marek	
KOMPARACE PRÁVNÍ ÚPRAVY POJMU DĚTSKÁ PORNOGRAFIE VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH A V ČESKÉ REPUBLICE.....	91
VAŠKO, Adrián - ČUHA, Róbert	
TRESTNÉ ČINY PROTI BEZPEČNOSTI REPUBLIKY	102
VETEŠNÍK, Pavel	
POSTIH POMLUVY V KONTEXTU ZÁSADY SUBSIDIARITY TRESTNÍ REPRESY.....	108
VOJTUŠ, František	
POMOC NA TRESTNOM ČINE A POSKYTOVANIE PRÁVNÝCH SLUŽIEB ADVOKÁTOM	116

TRESTNÉ PRÁVO PROCESNÉ

BORČEVSKÝ, Pavel

INSTITUT *AMICUS CURIAE* A JEHO UPLATNĚNÍ V ČESKÉM TRESTNÍM ŘÍZENÍ ... 128

FODOR, Attila

APLIKÁCIA ZÁSADY NEMO TENETUR U OBVINENÉHO..... 135

HOCHMANN, Roland

DOKAZOVANIE PRI TRESTNÝCH ČINOCH KORUPCIE 145

KNIRSCH, Ondrej

OSOBITOSTI PREHLIADOK V TRESTNOM KONANÍ PRI DROGOVEJ KRIMINALITE 151

MULÁK, Jiří

UPLATNĚNÍ ZÁSADY ÚSTNOSTI A ZÁSADY BEZPROSTŘEDNOSTI V ČESKÉM TRESTNÍM ŘÍZENÍ..... 168

NESVADBA, Antonín

EURÓPSKA PROKURATÚRA AKO SUBJEKT BEZPEČNOSTI V PRIESTORE EURÓPSKEJ ÚNIE 179

PASTIERIKOVÁ, Lenka

VYMEDZENIE POSTAVENIA A ÚLOHY OČTK V PRÍPRAVNOM KONANÍ V KONTEXTE S POSTAVENÍM OBHAJCU VYPLÝVAJÚC Z PRÁV A POVINNOSTÍ OBVINENÉHO V PRÍPRAVNOM KONANÍ..... 185

REMETA, Rastislav

FINANČNÉ VYŠETROVANIE V PODMIENKACH PROKURATÚRY 194

SRHOLEC, Miroslav

ZAISŤOVANIE E-EVIDENCE, PROSTREDNÍCTVOM PROCESNÉHO POSTUPU PODĽA §89a TRESTNÉHO PORIADKU 205

STRÉMY, Tomáš - MIHÁLIK, Stanislav

INŠTITÚT VÄZBY V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY 211

ŠUŠOTA, Ján - SLOVÁK, Ľubomír

UPLATŇOVANIE INŠTITÚTU DOHODY O VINE A TRESTE Z POHLADU APLIKAČNEJ PRAXE..... 219

SÚVISIACE VEDY, VEDNÉ DISCIPLÍNY A ODBORY

BALGA, Jozef

PERSPEKTÍVY TRESTNÉHO PRÁVA V SYSTÉME ŠTUDIJNÉHO ODBORU BEZPEČNOSTNÉ VEDY 243

FIRSTOVÁ, Jana

POSTAVENÍ VYBRANÝCH SUBJEKTŮ PARTICIPUJÍCÍCH NA POMOCI OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ V ČESKÉ REPUBLICE 250

HAŠANOVÁ, Janka

POUŽITIE ZÁSAD UKLADANIA TRESTOV V SPRÁVNOM TRESTANÍ..... 261

HRČKA, Ivan - NÁROŽNÝ, Ľuboš	
PROBLEMATIKA PRIENIKU ZAKÁZANÝCH LÁTOK DO VÄZENSKÝCH ZARIADENÍ	275
KIŠŠOVÁ, Michaela	
FALŠOVANIE LIEKOV VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH	283
EORKO, Jakub - TALLOVÁ, Barbora	
HODNOTIACE A PLÁNOVACIE NÁSTROJE V NÁRODNOM PROJEKTE ŠANCA NA NÁVRAT	293
MAJER, Aleš - ZÁMEK, David	
RIZIKA ZNEUŽITÍ UMĚLÉ INTELIGENCE KE GENEROVÁNÍ SEXUÁLNĚ EXPLICITNÍHO OBSAHU	306
ŠANTA, Ján - ŠANTA, Ivo	
VIRTUÁLNE MENY- PRÁVNA ÚPRAVA EURÓPSKEJ ÚNIE A SLOVENSKEJ REPUBLIKY	314
ZÁVERY	330

APLIKÁCIA ZÁSADY NEMO TENETUR U OBVINENÉHO

JUDr. Attila FODOR

externý doktorand

Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Vyšetrovateľ OR PZ Dunajská Streda

Anotácia: Príspevok je zameraný na aplikáciu jednej z najdôležitejších zásad patriacich v trestnom konaní osobe obvinenej, a to zásade *nemo tenetur se ipsum accusare*, teda zásade zákazu donucovania k sebaobvineniu, ktorá zásada umožňuje obvinenému, aby sa sám rozhodol či chce vypovedať alebo odoprie vypovedať. Ide o zásadu, ktorá je zaručená nielen trestnoprocenými ustanoveniami, ale svoj základ nachádza i v ústavnoprávnej rovine a tiež v medzinárodnoprávnej rovine. Počas výsluchu obvineného musí dôjsť k bezpodmienečnému dodržaniu zásady zákazu donucovania k sebaobviňovaniu ako jednej z imanentných zásad tvoriace právo na spravodlivý proces, opačne by to malo za následok absolútnu neplatnosť dôkazu takto získaného.

KLúčové slová: zásada zákazu donucovania k obvineniu, právo odoprieť vypovedať, Trestný poriadok

Annotation: This paper is focused on the application of one of the most important principles belonging to the accused person in criminal proceedings, namely the principle *nemo tenetur se ipsum accusare*, i.e. the principle of the prohibition of coercion to self-incrimination, which allows the accused to decide for himself whether he wants to testify or refuses to testify. This is a principle which is guaranteed not only by criminal procedure provisions, but also finds its basis in constitutional law and international law. During the interrogation of the accused, the principle of the prohibition of self-incrimination as one of the immanent principles constituting the right to a fair trial must be unconditionally observed, otherwise it would result in the absolute nullity of the evidence thus obtained.

Keywords: the principle of non-coercion to incriminate oneself, the right to refuse to testify, the Code of Criminal Procedure

Úvod

Zásada *nemo tenetur se ipsum accusare*, teda zásada zákazu donucovania k sebaobvineniu, je jedným z najvýznamnejších zásad slúžiacich na ochranu jednotlivca proti zneužívaniu verejnej moci. Je jednou zo zásad tvoriace právo na spravodlivý proces a je nenahraditeľnou súčasťou práva obvineného na obhajobu. Rozvoj zásady zákazu donucovania k sebaobvineniu súvisí s rozvojom akuzačného trestného konania, teda modelu trestného konania, ktorá je v súčasnosti aplikovaná v demokratických a právnych štátoch. Zásada zákazu donucovania k sebaobvineniu je medzinárodnou zásadou, ktorá je zakotvená nielen vo vnútroštátnych právnych poriadkoch, ale svoje miesto našlo i v medzinárodných dokumentoch a tiež v rozhodovacej činnosti medzinárodných súdov. Slovenská republika sa neizoluje od ostatných štátov a je aktívna na medzinárodnom poli a vstupuje do medzinárodných zväzkov, v dôsledku, ktorého sa zaväzuje dodržiavať schválené medzinárodné dokumenty, taktiež je jedným z členov Európskej únie. Vďaka medzinárodnej aktivite Slovenskej republiky sú pre Slovenskú republiku záväzné medzinárodné dokumenty, ale taktiež právne akty Európskej únie, uvedené priamo ovplyvňujú i vnútroštátne uplatnenie zásady zákazu donucovania k sebaobvineniu, keďže časť týchto medzinárodných dokumentov sa touto zásadou vo svojom obsahu zaoberá. Jedným z najvýznamnejších dokumentov na medzinárodnom poli vo vzťahu k zásade zákazu donucovania k sebaobvineniu je Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), ktorým Dohovorom je Slovenská republika tiež viazaná. Dohovor síce explicitne neustanovuje zásadu zákazu donucovania k sebaobvineniu, ale jeho existenciu je možné implicitne odvodiť práve z článku 6 odsek 1 z práva na spravodlivý súdny proces. Aplikovanie zásady zákazu donucovania k sebaobvineniu do veľkej miery ovplyvňujú práve rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý vo svojich rozhodnutiach aplikuje práva uvedené v Dohovore. Práve rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva sú pre členský štát, ktorého sa týkajú záväzné, avšak uvedené rozhodnutia akceptujú a v právnej praxi aplikujú aj ostatné členské štáty nakoľko z dôvodu právnej istoty Európsky súd pre ľudské práva v obdobných prípadoch rozhodne rovnako. Z uvedeného dôvodu sú rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva zaoberajúce priamo

zásadou zákazu donucovania k sebaobvineniu pre aplikačnú prax justičných orgánov, ale i orgánov činných v trestnom konaní dôležité.

Dokazovanie

Po spáchaní trestného činu je hlavnou úlohou orgánov činných v trestnom konaní zistiť osobu, ktorá tento trestný čin spáchala. Za účelom zistenia páchatel'a trestného činu dochádza k zhromažďovaniu dôkazov aspoň do takej miery, aby to postačovalo na podanie obžaloby. Nakoľko jednotlivé postupy a metódy zamerané na zistenie páchatel'a trestného činu do značnej miere zasahujú do základných práv a slobôd musia byť regulované a upravené právom. Samotné trestné konanie v Slovenskej republike je upravené v kódexe s názvom Trestný poriadok¹, ktorý upravuje postup v jednotlivých štádiách trestného konania, samozrejme prameňmi trestného práva procesného sú aj osobitné predpisy prípadne medzinárodné zmluvy.

Jedným z dôkazných prostriedkov explicitne uvedených v ustanovení § 119 ods. 3 Trestného poriadku² je výsluch obvineného. Výsluch obvineného je možné považovať za jeden z primárnych a najdôležitejších dôkazných prostriedkov, ktoré sa vykonáva v každom trestnom konaní, v ktorom dochádza k vzneseniu obvinenia, ktoré nie je zrušené dozorom prokurátora. Práve samotný obvinený vie o spáchanej trestnej činnosti podať relevantné informácie a ozrejmiť motív svojho konania a prípadne totožnosť ďalších spolupáchateľ'ov. Samozrejme výpoveď obvineného musí orgán činný v trestnom konaní hodnotiť v kontexte ďalších dôkazov nakoľko obvinený má záujem na tom, aby jeho trestná vec ostala utajená, a tak, aby sa vyhol prípadnému trestu a svojou výpoveďou môže uvádzať nepravdu a tým zavádzať orgány činné v trestnom konaní.

Práva obvineného

Obvinenou sa stáva osoba okamihom vydania uznesenia o vznesení obvinenia.³ Osoba obvineného je subjektom, ale i stranou trestného konania, proti nemu sa vedie celé trestné konanie a z uvedeného dôvodu ju môžeme označovať aj za ústrednú osobu samotného trestného konania. Na obvineného môžeme hľadieť i, ako na prameň dôkazu, pretože jeho výpoveď je relevantným dôkazom, nakoľko v niektorých prípadoch iba obvinený vie poskytnúť skutočný obraz o priebehu spáchania vyšetrovaného skutku, avšak takto získaný dôkaz je potrebné hodnotiť v kontexte ďalších dôkazov, keďže obvinený môže zámerne uvádzať nepravdu s cieľom zavádzať orgány činné v trestnom konaní.

Obvinenej osobe patria počas celého trestného konania práva, ktoré sú koncipované tak, aby mohol byť v, čo najširšej miere uplatnené právo na obhajobu a zabezpečenie práva na spravodlivý proces, pričom k právam samozrejme patria aj isté povinnosti. Trestný poriadok vo svojom ustanovení § 34 upravuje práva obvineného, ale i povinnosti, pričom v uvedenom ustanovení sa nachádza explicitný výpočet práv obvineného, ktorý výpočet je však deklaratórny a tento výpočet sa dopĺňa i ďalšími ustanoveniami Trestného poriadku. Jednotlivé práva obvineného musia byť počas celého trestného konania dodržiavané, pričom konečným dôsledkom nedodržania týchto práv môže byť i oslobodenie obvineného spod obžaloby, ktorý by inak bol odsúdený. Medzi základné práva obvineného je možné zaradiť právo byť riadne poučený o svojich procesných právach, ktorému právo adekvátne prislúcha povinnosť orgánov činných

¹ zákon č. 301/2005 Z. z. – Trestný poriadok v znení neskorších predpisov

² *Za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť na náležité objasnenie veci a čo sa získalo z dôkazných prostriedkov podľa tohto zákona alebo podľa osobitného zákona. Dôkaznými prostriedkami sú najmä výsluch obvineného, svedkov, znalcov, posudky a odborné vyjadrenia, preverka výpovede na mieste, rekognícia, rekonštrukcia, vyšetrovací pokus, obhliadka, veci a listiny dôležité pre trestné konanie, oznámenie, informácie získané použitím informačno-technických prostriedkov alebo prostriedkov operatívno-pátracej činnosti.*

³ Pozri § 33 Trestného poriadku, podľa ktorého „toho, kto je podozrivý zo spáchania trestného činu, možno považovať za obvineného a použiť proti nemu prostriedky určené týmto zákonom proti obvinenému až vtedy, ak bolo proti nemu vznesené obvinenie.“

v trestnom konaní podľa § 34 ods. 5 veta prvá Trestného poriadku vždy poučiť obvineného o jeho právach. Nevylučuje sa však možnosť, aby sa obvinený niektorých práv počas priebehu trestného konania vzdal.

Zásada zákazu donucovania k sebaobvineniu nenašlo svoje miesto medzi základnými zásadami trestného procesu, čo však neznamená menejcennosť tejto zásady oproti základným zásadám trestného konania, pričom uvedená zásada je rovnako nevyhnutnou zásadou pre riadny a zákonný priebeh trestného konania. Zásada zákazu donucovania k sebaobvineniu našlo svoje miesto vo viacerých ustanoveniach Trestného poriadku, v ktorých je explicitne upravená a ktoré ustanovenia zaručujú uvedenú zásadu nielen samotnému obvinenému ale i ďalším osobám v odlišnom procesnom postavení ako obvinený.

Vo vzťahu k obvinenému je zásada zákazu donucovania k sebaobviňovaniu primárne uvedená medzi právami obvineného, konkrétne v § 34 ods. 1 Trestného poriadku, a to priamo v jej prvej vete, podľa ktorého *„obvinený má právo od začiatku konania proti svojej osobe vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, a k dôkazom o nich, má však právo odoprieť vypovedať.“*⁴ Trestnoprávna úprava zásady zákazu donucovania k sebaobvineniu je dôsledkom premietnutia ústavnoprávnej úpravy⁵ uvedenej zásady do predpisu, ktorý v Ústave Slovenskej republiky zakotvenú zásadu ďalej rozvíja a aplikuje v aplikačnej praxi.

Možnosť odopretia výpovede je jedným z práv obvineného, o ktorom obvinený musí byť v priebehu konania riadne poučený. V prvom rade poučovaciu povinnosť majú orgány činné v trestnom konaní, ktorí v prípravnom konaní realizujú úkony trestného konania. Samotnou poučovacou povinnosťou vo vzťahu k obvinenému sa zaoberala i Európska únia, kedy vo svojej smernici Európskeho parlamentu a rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní ustanovila, že *„členské štáty zabezpečia, aby sa podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré sú zatknuté alebo zadržané, bezodkladne poskytlo písomné poučenie o právach.“*⁶ Táto smernica, tiež uviedla nezáväzný vzor poučenia obvineného o práve odoprieť vypovedať, kde podľa, ktorého poučenie znie *„pri vypočúvaní políciou alebo inými príslušnými orgánmi nie ste povinný(-á) odpovedať na otázky o trestnom čine, z ktorého ste podozrivý(-á). Váš advokát vám môže poradiť pri rozhodovaní.“*⁷ V aplikačnej praxi sa pri zadržaní obvineného, obvinenému odovzdávajú informácie o svojich právach, ktoré sa nachádzajú na osobitnom liste, a ktorých prevzatie potvrdí obvinená osoba svojim podpisom. Potvrdenie o prevzatí práv sa zakladajú do vyšetrovacieho spisu a tvoria jeho súčasť. V prípade zadržaného obvineného poučenie znie *„Máte právo vypovedať, teda od začiatku konania proti Vašej osobe vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa vám kladú za vinu a k dôkazom o nich alebo odoprieť vypovedať. K priznaniu vás nikto nesmie nútiť.“*⁸

Uplatnenie zásady nemo tenetur pri výsluchu obvineného

Výsluch obvineného je jedným z dôkazných prostriedkov, ktorý je upravený v ustanovení § 121 až § 124 Trestného poriadku. V ustanovení § 121 ods. 2 Trestného poriadku je následne konkretizovaná zásada zákazu donucovania k sebaobvineniu, ktoré ustanovenie ďalej rozvíja samotné právo obvineného nevypovedať, keďže obsahuje v úvodzovkách citáciu textu, ktorou musí byť pred výsluchom vždy obvinený poučený. Táto citácia znie: *„Ako obvinený máte právo vypovedať alebo odoprieť vypovedať. K priznaniu vás nikto nesmie nútiť. Máte právo zvoliť si obhajcu. Ak nemáte prostriedky na zaplatenie obhajcu, máte právo žiadať, aby vám bol obhajca*

⁴ § 34 ods. 1 veta prvá Trestného poriadku

⁵ Právo odopretia výpovede obvineným ustanovuje Ústava Slovenskej republiky vo svojom článku 50 odsek 4, podľa ktorého *„obvinený má právo odoprieť výpoveď; tohto práva ho nemožno pozbaviť nijakým spôsobom.“*

⁶ čl. 4 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní

⁷ príloha č. 1 smernice Európskeho parlamentu a rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní

⁸ Príloha č. 2 k PPZ-KR-OVYS2-2018/033053

ustanovený. Máte právo žiadať, aby sa obhajca zúčastnil na vašom výsluchu a bez jeho prítomnosti nevyповedať.“⁹ Tým, že ide o doslovnú citáciu uvedenú v úvodzovkách zákonodarca jasne povedal, že obvinený musí byť orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom poučený presnou, nemennou citáciou tohto textu, a to z dôvodu, aby bolo jasné, že obvinenému sa naozaj dostala neskreslená informácia o poučení.¹⁰ Právo neobviňovať sám seba predpokladá, že prokuratúra v trestnej veci má dokázať svoje tvrdenia bez toho, aby sa uchýlila k dôkazom získaným metódou donútenia alebo nátlaku v rozpore s vôľou obvineného. Pri skúmaní či konanie narušilo samotnú podstatu práva neobviňovať sám seba treba zohľadniť najmä charakter a stupeň donútenia, existenciu príslušných záruk v konaní, v ktorom je takto získaný materiál použitý.¹¹

Dôležitosť poučenia obvineného pred výsluchom o práve odmietnuť vypovedať judikovali aj sudy medzi nimi i Krajský súd v Bratislave, podľa ktorého „*seba obviňujúce vyjadrenie prednesené voči štátnej moci (prezentovanej v tomto prípade políciou) môže mať v rámci trestného stíhania povahu usvedčujúceho dôkazu len za predpokladu, že ho urobila osoba, ktorá mala procesné postavenie obvineného podľa § 206 ods. 1 Tr. por., bola v tomto postavení vypočutá podľa § 121 ods. 1 Tr. por., pritom bola poučená o právach obvineného podľa § 121 ods. 2 Tr. por. a § 122 ods. 1 Tr. por. Znamená to, že seba obviňujúce vyjadrenie podozrivej osoby pred policajným orgánom je dôkaz o vine tejto osoby iba za predpokladu, že policajt vypočul takúto osobu ako obvineného a po poučení obvineného v zmysle zákona. Nedostatok týchto podmienok nemožno obchádzať tým, že ako dôkaz sa použijú výpovede zasahujúcich policajtov o obsahu seba obviňujúceho vyjadrenia, ktoré táto podozrivá osoba predniesla pred týmito policajtmi. Vyjadrenie, ktoré pred policajtmi podozrivý urobil, môže mať iba povahu informácie v zmysle § 17a zákona č. 171/1993 o policajnom zbore, o čom policajti spísali aj záznam o podanom vysvetlení. Takýto záznam, ani výpovede policajtov sprostredkujúce vyjadrenie podozrivého, možno pokladať za seba obviňujúce vyjadrenie a nemožno ho v konaní pred súdom použiť ako dôkaz. Výpovede policajtov vykonávajúcich operatívne šetrenie na mieste činu možno použiť ako dôkaz pred súdom, len ak vypovedajú o skutočnostiach, ktoré na mieste činu videli a zaznamenali. Súd však nesmie pripustiť výpovede policajtov ako svedkov o udalostiach, ktoré zistili „vyťažovaním“ podozrivých poškodených, či svedkov na mieste činu.“¹² Povinnosť poučiť obvineného o práve odopretia výpovede majú orgány činné v trestnom konaní, prípadne súd pred vykonaním samotného výsluchu obvineného, pričom túto povinnosť majú vždy nezávisle od počtu už doteraz vykonaných výsluchov s obvineným. Poučenie sa vykonáva spravidla prečítaním zákonného poučenia, ale nie je vylúčené ani to, aby sa zákonné poučenie dalo na prečítanie samotnému obvinenému. Je nevyhnutné, aby sa oboznámenie obvineného s poučením o práve odoprieť vypovedať bolo hodnoverne zadokumentované. V praxi sa to vykonáva zaprotokolovaním v zápisnici o výsluchu obvineného, kedy po prečítaní poučenia podľa § 121 ods. 2 Trestného poriadku obvinený sa musí vyjadriť či uvedenému poučeniu porozumel, toto vyjadrenie sa zaznamenáva v zápisnici o úkone a následne to obvinený osobitne potvrdí svojim podpisom. Po poučení obvinený má možnosť sám sa rozhodnúť či uplatní svoje právo a vo veci odmietne vypovedať alebo vo veci vypovedať bude. Absencia poučenia obvineného o práve odoprieť vypovedať by malo za následok absolútnu neplatnosť tohto úkonu a procesnú nepoužiteľnosť, nakoľko uvedeným došlo k odopretiu jedného zo základných práv obvineného. Vychádzajúc i zo súdneho rozhodnutia iná forma získania procesne použiteľného vyjadrenia od obvineného, ako samotný výsluch v procesnom postavení obvineného po riadnom poučení neprichádza do úvahy. Uvedeným sa potvrdzuje dôležitosť práva obvineného nevyповedať a tiež ochrany zásady zákazu sebaobviňovania v aplikačnej praxi.*

Dôležitosť poučenia o práve odopretia výpovede judikoval tiež v nejednom rozhodnutí Európsky súd pre ľudské práva. Význam jednotlivých rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské

⁹ § 121 ods. 2 Trestného poriadku

¹⁰ ČENTĚŠ, J. KURILOVSKÁ, L. ŠIMOVICEK I. BURDA E. a kol. Trestný poriadok I : komentár : § 1-195. Bratislava: C.H. Beck , 2021, ISBN 978-80-89603-88-6, str. 786

¹¹ Tamže str. 785

¹² Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5To/69/2020 zo dňa 04.08.2020

práva pre aplikačnú prax, teda i pre orgány činné v trestnom konaní, ako i pre sudy už bolo vyššie uvedené. Pre účely tohto príspevku je možné spomenúť niektoré z najdôležitejších rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré i v súčasnosti ovplyvňujú rozhodovaciu činnosť súdov a tým aj postup orgánov činných v trestnom konaní.

Prvým takýmto rozhodnutím je možné spomenúť Rozhodnutie Saunders proti Spojenému kráľovstvu, v ktorom rozhodnutí Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že aj keď Dohovor výslovne neobsahuje právo mlčať a právo neprispievať k sebaobviňovaniu, uvedené práva sú všeobecne uznávaným štandardom. Tieto práva tvoria základ pojmu spravodlivý proces, ktorý je zakotvený v článku 6 Dohovoru. Podľa tohto rozhodnutia je neprípustné aby sa v rámci trestného konania bola použitá výpoveď osoby, ktorá bola získaná v inom konaní a v inom procesnom postavení ako obvinený proti tejto osobe.¹³

Rozhodnutie Zaichenko proti Rusku, v ktorom rozhodnutí Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že za okolností prípadu bolo povinnosťou polície informovať sťažovateľa o práve nevypovedať vo svoj neprospech. Súd poznamenáva, že sťažovateľ bol oboznámený s právom nevypovedať po tom, čo už v zápisnici urobil sebaobviňujúce vyhlásenie. Aby bolo priznanie obvineného právne účinné musí byť zrejmé, že bol o práva odopretia výpovede riadne poučený.¹⁴

Nie je postačujúca iba skutočnosť, že obvinený bol o práve odopretia výpovede poučený, ale je nutné skúmať, i to či porozumel obsahu daného poučenia. Iba v takom prípade je zaručená zásada zákazu donucovania k sebaobviňovaniu ak obvinený bol poučený o práve odoprieť vypovedať a obvinený je schopný porozumieť uvedeným poučeniam vzhľadom na svoje intelektové schopnosti. Tu je možné poukázať na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej „Najvyšší súd Slovenskej republiky vidí porušenie zásady zákazu sebaobviňovania v tom, že obvinený pod vplyvom svojej nedostatočnej duševnej spôsobilosti a obmedzenom chápaní zmyslu trestného konania v situácii, kedy bol pri svojej obhajobe odkázaný len sám na seba bez pomoci (akejkoľvek) inej osoby, mohol podľahnúť psychickému tlaku a urobiť priznanie, ku ktorému by v prípade, že by mal k dispozícii obhajcu, nemuselo dôjsť“.¹⁵ Je možné vyvodiť záver, že k porušeniu zásady zákazu sebaobviňovania nedochádza v prípade ak obvinený vzhľadom na svoje intelektové vlastnosti je schopný porozumieť obsahu poučenia, pričom uvedeným poučeniam neporozumel iba z dôvodu jeho nepozornosti alebo jeho ľahostajného prístupu, teda viny s jeho strany. V takomto prípade neskoršie odvolávania obvineného na skutočnosť, že sa priznal k trestnej činnosti, nie je možné považovať za porušenie zásady zákazu donucovania k sebaobviňovaniu.

V konečnom dôsledku obvinený má možnosť výberu z dvoch alternatív, ktoré mu ponúka Trestný poriadok, teda si môže vybrať možnosť, že vo veci vypovedať bude alebo využije svoje právo a vo veci odmietne vypovedať. Je výhradne na vôli obvineného, ktorú z týchto alternatív využije. Obvinený vo svojom rozhodnutí nemôže byť nijak ovplyvnený ani orgánom činným v trestnom konaní, ani súdom, pričom sa môže poradiť so svojim obhajcom, ktorú z možnosti využiť. Rada obhajcu je len odporúčaním, pričom nemusí byť akceptovaný obvineným.

Právo odmietnuť vypovedať patrí obvinenému počas celého trestného konania a po celý čas konania jeho výsluchu. Čo v konečnom dôsledku znamená i to, že obvinený môže kedykoľvek počas jeho výsluchu vyhlásiť, že ďalej odmieta vypovedať. Záleží to výhradne na vôli obvineného. Po využití tohto práva obvinený, nemôže byť nijak sankcionovaný ani nútený, aby ďalej vypovedal prípadne, aby ozrejmil dôvod svojho rozhodnutia a taktiež je neprípustné pokračovať v kladení otázok obvinenému.

Využitie možnosti odmietnutia výpovede obvineným, neznamená to, že v ďalšom priebehu konania obvinený nemôže svoje rozhodnutie prehodnotiť a rozhodnúť sa, že v ďalšom vypovedať

¹³ Rozsudok Saunders proti Spojenému kráľovstvu zo dňa 17.12.1996 č. 19187/91 [online], [cit. 15.02.2024] Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58009>

¹⁴ Rozsudok Aleksandr Zaichenko proti Rusku zo dňa 18.02.2010 č. 39660/02 [online], [cit. 15.02.2024] Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97346>

¹⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 44/2016 zo dňa 28.03.2017

bude a chce sa vyjadriť ku skutku. V praxi sú prípady, kedy obvinený počas konania odmietol vypovedať a pri úkone preštudovania vyšetrovacieho spisu navrhne, aby bol vo veci vypočutý, nakoľko chce sa ku skutku vyjadriť. Prevažne vo väzobných veciach takýmto spôsobom chcú preťahovať dĺžku prípravného konania ako istú formu stratégie obhajoby. Je výhradne na rozhodnutí orgánu činného v trestnom konaní či povolí vykonanie takto navrhnutého výsluchu alebo nie. Nie je rozpore so zásadou zákazu donucovania k sebaobviňovaniu ak sa nevyhovie návrhu obvineného, aby bol vypočutý.

Nie je vylúčené to, aby obvinený počas svojej výpovede uvádzal nepravdu, pričom za to obvinený nemôže byť nijak sankcionovaný s výnimkou trestného činu krivého obviňovania. V takýchto prípadoch ide o istú taktiku vlastnej obhajoby obvineného s cieľom zavádzania orgánov činných v trestnom konaní. Z uvedeného dôvodu výpoveď obvineného je nutné hodnotiť v kontexte ďalších dôkazov a nepokladať mu vyššiu váhu než iným zadováženým dôkazom.

Za využitie práva odmietnuť vypovedať sa nesmie hľadiť v neprospech obvineného a nie je možné považovať to za priznanie viny.¹⁶ Iné alternatívy by boli v rozpore so zásadou zákazu donucovania k sebaobviňovaniu a nútili by obvineného, aby vo veci vypovedal, čo by malo za dôsledok v prípade odhalenia klamstva orgánom činným v trestnom konaní, neoprávnený nátlak na obvineného, aby priznal spáchanie trestnej činnosti. Z uvedeného dôvodu je, teda kontroverzné rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade John Murray proti Spojenému kráľovstvu, v ktorom obvinený počas celého konania nevypovedal a bol odsúdený aj na základe toho, že dôveryhodne nevysvetlil svoju prítomnosť v dome, kde bol poškodený zadržovaný. Európsky súd pre ľudské práva vo vzťahu k vyvodzovaniu usvedčujúcich záverov z mlčania obvineného rozhodol vo Veľkej porote, že právo obvineného na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 ods. 1, ods. 2 Dohovoru porušené nebolo. Súd pritom uviedol, že i keď v prípade bola prítomná istá miera donútenia, toto nebolo z hľadiska dôkaznej situácie rozhodujúce a existovali dostatočné procesné záruky najmä v podobe už opísaného zákonného poučenia sťažovateľa. Konštatoval tiež, aby sa mlčanie obvineného hodnotilo v jeho neprospech musí existovať zákonný podklad v právnom poriadku, pričom mlčanie nemôže slúžiť ako jediný dôkaz o vine. Odôvodnenie rozsudku sa musí opierať ešte o ďalšie aspoň nepriame dôkazy.¹⁷ Je možné polemizovať o tom či nedošlo k porušeniu zásady zákazu donucovania k sebaobviňovaniu, pričom je potrebné brať do úvahy skutočnosť, že mlčanie obvineného, ako dôkaz predpokladala príslušná legislatíva a zároveň mlčanie nebolo jediným dôkazom, ale existovali tiež ďalšie dôkazy. Pričom je možné tvrdiť, že zásada zákazu donucovania k sebaobviňovaniu nie je porušená vtedy ak tie ďalšie dôkazy sú vo svojom súhrne schopné byť sami podkladom odsudzujúceho rozhodnutia a mlčanie je použité výhradne ako podporný dôkaz. V súčasnom právnom poriadku Slovenskej republiky je explicitný zákaz použitia mlčania obvineného v jeho neprospech, ktorý zákaz upravuje samotný Trestný poriadok a teda, uvedené rozhodnutie je v podmienkach Slovenskej republiky nevyužiteľné.

Samotná zásada zákazu donucovania k sebaobviňovaniu je svojim obsahom širšia pričom nezahŕňa v sebe právo obvineného odoprieť vypovedať. Samotnú zásadu zákazu donucovania k sebaobviňovaniu je potrebné vykladať širšie nakoľko jej obsahom je tiež i právo obvineného, aby nebol žiadnym spôsobom či už orgánmi činnými v trestnom konaní ani súdom nútený k priznaniu. Právo obvineného nebyť nútený k priznaniu je imanentnou súčasťou zásady zákazu donucovania k sebaobviňovaniu a bez garancie tohto práva je právo obvineného nevypovedať neúčinným a ľahko obchádzateľným právom.

Samotný trestný poriadok vo svojom ustanovení § 201 ods. 4 predpokladá zákaz donucovania obvineného k priznaniu, kedy upravuje „*obvinený nesmie byť nijakým spôsobom k*

¹⁶ § 201 ods. 4 veta posledná Trestného poriadku, podľa ktorého „*odopretie výpovede sa nesmie použiť ako dôkaz proti obvinenému.*”

¹⁷ Rozsudok John Murray proti Spojenému kráľovstvu zo dňa 08.02.1996 č. 18731/91 [online], [cit. 15.02.2024] Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57980>

výsluchu a k priznaniu nezákonne nútený.“¹⁸ Postupy, ktorými sa osoba donucovala k priznaniu boli aplikované v inkvizičnom procese, pričom boli použité nehumánne metódy s cieľom vynútiť priznanie. Takéto priznania boli často učené obvinenými len preto aby už ďalej na nich tieto postupy nevykonávali, pričom obvinení priznávali i nespáchanú trestnú činnosť. Preto donucovanie k priznaniu môže viesť justičným omylom, kedy dochádza k odsúdeniu nevinnnej osoby. Donucovanie k priznaniu nemá miesto v trestnoprocesných normách moderných demokratických štátov. Samotný trestný poriadok explicitne predpokladá, že „*dôkaz získaný nezákonným donútením alebo hrozbou takého donútenia sa nesmie použiť v konaní okrem prípadu, keď sa použije ako dôkaz proti osobe, ktorá také donútenie alebo hrozbu donútenia použila.*“¹⁹

Donucovanie obvineného k priznaniu je v rozpore so zásadou zákazu donucovania k sebaobvineniu a nie je ospravedlniteľná v žiadanom prípade. Formy donútenia obvineného môžu byť rôzne či už použitie nátlaku, fyzického, psychického donútenia alebo donútenia právnymi prostriedkami (ako ukladanie poriadkových pokút). Aj prípadné úkony vykonané zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ktoré sú vykonávané na základe Trestného poriadku je možné v istých prípadoch podriaďiť pod konanie majúce podstatu donucovania obvineného k priznaniu. Keďže vzhľadom na ich spôsob, účel vykonania a frekvenciu vykonania už porušujú zásadu zákazu donucovania k sebaobvineniu. Tu je možné uviesť prípad Allan proti Spojenému kráľovstvu, v ktorom Európsky súd pre ľudské práva riešil otázku či naliehanie policajného informátora, umiestneného do cely spolu s obvineným, aby tento vypovedal o trestnom čine, z neho bol obvinený a postupujúceho pri usmerňovaní rozhovorov s obvineným podľa inštrukcií polície, nie formou psychologického nátlaku porušujúceho právo obvineného mlčať. Podľa rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva sa v obdobných prípadoch zvažujú dve okolnosti: či bol dôkaz získaný „štátnym agentom“ a, či bol dôkaz vylákaný. Zásada zákazu donucovania k sebaobviňovaniu je porušená ak na obe otázky existuje kladná odpoveď. V uvedenom prípade obvinený bol opakovane vypočúvaný a následne vrátený späť do cely, kde bolo od neho zámerne vylákané priznanie.²⁰ Konaním, ktorým došlo k vylákaniu priznania spolu s čiastkovými konaniami, ktoré tomu napomohli by bolo možné považovať za istú formu nátlaku s využitím právnych prostriedkov v dôsledku čoho dochádza k porušeniu zásady zákazu donucovania k sebaobvineniu. Pod takéto konanie je možné tiež podriaďiť opakovanie výsluch obvineného len z dôvodu aby sa dosiahlo jeho priznanie, „*odporuje však ustanoveniu § 91 ods. 1 veta druhá a §164 ods. 3 posledná veta tr. por. (v súčasnosti § 121 ods. 2 a § 201 ods. 4 Trestného poriadku), ak je tento výsluch vykonávaný opakovane len za účelom, aby sa tým dosiahlo priznanie obžalovaného; obvinený nesmie byť k priznaniu donucovaný žiadnym spôsobom, teda ani neustálym opakovaním jeho výsluchu.*“²¹

Pod právo obvineného, aby nebol donútený k priznaniu je možné podriaďiť i prípady nemožnosti vylákania výpovede od obvineného za pomoci ľsti, uvádzaním akýkoľvek reálne nespĺniteľných prísľubov, prípadne uvádzaním reálne neexistujúcich dôkazov. S nezákonným donútením obvineného k priznaniu súvisí aj explicitný zákaz kladenia sugestívnych a kapciózných otázok, ktoré otázky navádzajú k určitej odpovedi alebo určitú odpoveď vnucujú, čím môže dôjsť k vytváraniu neprípustného tlaku na obvineného, aby urobil priznanie k trestnému činu.

Samotný trestný poriadok ustanovuje zákaz nezákonného nútenia obvineného k priznaniu, z doslovného výkladu je možné implicitne vyvodiť, že Trestný poriadok nezakazuje všetky formy nútenia, len také, ktoré je možné podriaďiť pod pojem nezákonné. Tu by bolo možné uviesť prípady, kedy počas výsluchu, keď obvinený vypovedá sú mu kladené otázky, ktoré sa opakujú, prípadne sú inak formulované, sú pokladané takým spôsobom a v takom poradí, aby sa docielilo získanie pravdivých informácií o vyšetrovanom skutku.

¹⁸ § 201 ods. 4 veta druhá Trestného poriadku

¹⁹ § 119 ods. 5 Trestného poriadku

²⁰ Rozsudok Allan proti Spojenému kráľovstvu zo dňa 05.11.2002 č. 48539/99 [online], [cit. 15.02.2024] Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-60713>

²¹ Rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 7 Tz 11/68z 9. 04.1968 (R38/1968)

Zásada zákazu donucovania k sebaobviňovaniu nevyklučuje možnosť aplikácie pozitívnej motivácie obvineného, aby priznal spáchanú trestnú činnosť. Takáto pozitívna motivácia sa premieta i do trestnoprávnych noriem v podobe výhod pre obvineného. Takouto výhodou je možnosť použitia niektorého z odklonov ako i poľahčujúcu okolnosť, na ktorú sa prihliada pri ukladaní trestu. Uvedenou motiváciou sa zvyhodňuje postavenie samotného obvineného, síce dochádza k vytvoreniu istého tlaku na obvineného, aby sa priznal, ale uvedený tlak nie je neprípustný nakoľko obvineného zvyhodňuje a jej využitím prípadne nevyužitím nevyplývajú žiadne negatíva vo vzťahu k trestnému postihu, ktorý obvinenému hrozí. Pozitívna motivácia existuje nielen v podobe poľahčujúcej okolnosti, ale i v podobe odklonov, a to konkrétne v podobe podmieneného zastavenia trestného stíhania, zmieru alebo dohody o vine a treste. Využitím jedného z uvedených motivačných faktorov dochádza k uloženiu trestu v nižšej výmere, ako ktorý pôvodne hrozil prípadne nedochádza k uloženiu trestu. Takúto pozitívnu motiváciu upravovala i už smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní²². Trestný poriadok tiež zakotvuje i poistku pred zneužitím dosiahnutia priznania od obvineného príslubom použitá niektorého z odklonov, kedy na takéto priznanie nie je možné prihliadať v prípadoch neuplatnenia odklonu, ktorá poistka však neplatí na poľahčujúcu okolnosť priznania sa, uvedené je ponechané na obvineného, aby dôkladne zvážil či spáchanie skutku prizná, či existujú ďalšie poľahčujúce okolnosti prípadne, či existujú priťažujúce okolnosti.

Zásada nemo tenetur a obvinená právnická osoba

Nadobudnutím účinnosti zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb“) došlo k uplatneniu tzv. pravej trestnej zodpovednosti právnických osôb, pričom aj samotná právnická osoba, ktorá je výtvorom práva mohla byť subjektom i stranou trestného konania a z toho titulu mohla byť tiež obvinená. Primárnym procesným zákonom i vo vzťahu k stíhaniu právnickej osobe je Trestný poriadok pričom Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb je zákonom *lex specialis*. Na vykonanie výsluchu obvinenej právnickej osoby sa obdobne použijú ustanovenia Trestného poriadku o výsluchu obvineného.

Zásada zákazu donucovania k sebaobviňovaniu je v medzinárodnej rovine ako i v ústavnoprávnej rovine zásadou patriacou nielen fyzickým osobám, ale i právnickým osobám, ktoré vznikli vďaka rozvoju súkromného sektora, na ktorý rozvoj reagovala i právna úprava kreovaním osôb, ktoré sú výhradne výtvorom práva.

Explicitné zaručenie práva odoprieť vypovedať obvinenej právnickej osoby sa nachádza v ustanovení § 27 ods. 1 podľa ktorého „v trestnom konaní robí za právnickú osobu úkony štatutárny orgán. Štatutárny orgán právnickej osoby má právo odoprieť vypovedať.“²³ Osobitne je upravené právo štatutárneho orgánu právnickej osoby odoprieť vypovedať v trestnom konaní proti tejto právnickej osobe, predstavujú obdobný dôvod odopretia výpovede obvineného – fyzickej osoby.²⁴ Keďže zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb rozširuje Trestný poriadok, osoba štatutárneho orgánu právnickej osoby sa poučuje i podľa § 121 ods. 2 Trestného poriadku aj keď je vypočúvaná, ako právnická osoba a taktiež mu prináležia práva obvineného ako fyzickej osobe.

V aplikačnej praxi sa pri výsluchu osoby, ktorý je vypočutý v mene obvinenej právnickej osoby sa použije totožná zápisnica o výsluchu obvineného, ako pri výsluchu fyzickej osoby.

²² Podľa článku 7 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní „Členské štáty môžu povoliť, aby ich justičné orgány zohľadnili pri rozhodovaní o treste ochotu podozrivej a obvinenej osoby spolupracovať.“

²³ § 27 ods. 1 zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb

²⁴ Záhora, Z., Šimovček, I., Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, ISBN: 978-80-8168-413-5, str. 307

Otázne je spôsob vypočutia osoby v tom istom trestnom konaní ako obvinená fyzická osoba i ako obvinená právnická osoba, pričom sa má vyjadriť k totožným skutočnostiam. V uvedenom prípade je potrebné, aby obvinená osoba bola samostatne vypočutá ako fyzická osoba a ako osoba konajúca v mene právnickej osoby, na dve samostatné zápisnice o výsluchu obvineného. Takýto postu je dôležitý aj vo vzťahu zásade zákazu donútenia k sebaobviňovaniu nakoľko osoba môže odmietnuť vypovedať v oboch prípadoch, prípadne môže odmietnuť vypovedať v jednom prípade a v druhom prípade môže vypovedať (napríklad obvinený, ako fyzická osoba využije svoje právo a odmietne vypovedať a rovnako táto osoba v mene obvinenej právnickej osoby môže vypovedať). Takýto postup je potrebný na riadne zaprotokolovanie poučení dané Trestným poriadkom vrátane práva odoprieť vypovedať.

Záver

Je veľmi dôležité, aby už v úvodnej fáze výsluchu bola navodená zo strany vypočúvajúceho príjemná atmosféra a aby došlo ku kladnému pôsobeniu na psychiku vypočúvaného. To z toho dôvodu, aby obvinený na začiatku výsluchu hneď nevyužil svoje právo a vo veci, aby neodmietol vypovedať, a tak aby mohli byť zistené relevantné informácie o vyšetrovanom skutku. V prípade potreby je tiež na mieste pozitívne emočné pôsobenie na obvineného, ktoré ešte nesiahne do roviny nezákonných prísľubov ako odplatu za priznanie obvineného. Je potrebné i v štádiu dialógu zvoliť správne poradie a formuláciu otázok, tak aby osoba na uvedené otázky dobrovoľne odpovedala. V prípade potreby, ak je vypočúvanému známe, že obvinený vo svojom výpovedi klame, môže klásť otázky, ktoré vyvracajú tvrdenia obvineného a zároveň môže poukázať i na jeho klamlivú výpoveď, čo v niektorých prípadoch môže mať za následok spôsobenie psychického rozpoloženia obvineného, ktorý stratí vieru v tom, že môže vypočúvajúceho zavádzať a spontánne sa počas svojho výsluchu začne priznávať.

Zoznam bibliografických odkazov

- ČENTÉŠ, J. KURILOVSKÁ, L. ŠIMOVČEK I. BURDA E. a kol. Trestný poriadok I : komentár: § 1-195. Bratislava: C.H. Beck , 2021, ISBN 978-80-89603-88-6,
Príloha č. 2 k PPZ-KR-OVYS2-2018/033053
- Rozsudok Aleksandr Zaichenko proti Rusku zo dňa 18.02.2010 č. 39660/02 [online],[cit.15.02.2024] Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97346>
- Rozsudok Allan proti Spojenému kráľovstvu zo dňa 05.11.2002 č. 48539/99 [online], [cit. 15.02.2024] Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-60713>
- Rozsudok John Murray proti Spojenému kráľovstvu zo dňa 08.02.1996 č. 18731/91 [online], [cit. 15.02.2024] Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57980>
- Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5To/69/2020 zo dňa 04.08.2020
- Rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 7 Tz 11/68z 9. 04.1968 (R38/1968)
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 44/2016 zo dňa 28.03.2017
- Rozsudok Saunders proti Spojenému kráľovstvu zo dňa 17.12.1996 č. 19187/91 [online], [cit. 15.02.2024] Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58009>
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinu a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní
- Smernica Európskeho parlamentu a rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní
- Zákon č. 301/2005 Z. z. – Trestný poriadok v znení neskorších predpisov
- Zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Záhora, Z., Šimovček, I., Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár. Bratislava:
Wolters Kluwer, 2016, ISBN: 978-80-8168-413-5, str. 307

Kontaktné údaje:

JUDr. Attila Fodor,

Okresné riaditeľstvo Policajného zboru v Dunajskej Strede

Odbor kriminálnej polície

1. oddelenie vyšetrovania

Múzejná 231/6, Dunajská Streda

attila.fodor@minv.sk

Názov: Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi. Zborník príspevkov z 12. ročníka interdisciplinárnej celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou.

Zostavovateľ: pplk. doc. JUDr. Veronika Marková, PhD., Mgr. Natália Paulíčková

Recenzenti: prof. JUDr. Peter Polák, PhD.
doc. JUDr. Eva Szabová, PhD.

Vydala: Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Rozsah: 340 s., 1 114 239 znakov vrátane medzier

Náklad: 72 výtlačkov

Vydanie: prvé

ISBN 978-80-8293-020-0

EAN 9788082930200